

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za vsako vrsto z navadnimi črkami 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Nov nasvet, kako pomagati Dolenjcem.

Z mnogobrojnimi sredstvi hoče se našej za-puščenjej in zanemarjenjej Dolenjskej pomagati. To velja o vseh lepodonečih besedah in rajskih namerah, katere nam podajajo naši veljaki in rodoljubi vsak dan po slovenskih časopisih — v resnici pa ne ostane pri nas doli ob Krki in Kulpi večino-ma vse pri starem, dan na dan je vidno sla-beje za tu bivajoče prebivalce. Največkrat in naj-raje nam obljubujejo toli zaželjeno dolenjsko železnico, o katerej se je že mnogo pisalo in se bode še, predno bode iz te moke kruh. 19. vek se zastonj počasi svojemu zatonu nagiba, on ima malo upanja, da bi v svojej starosti videl ob naših holmcih in po naših dolinicah železnični hlapon drdrati.

Pa pustimo železnico dolenjsko na strani, o njej bode smel skoraj gotovo prihodnji rod go-voriti, pečajmo se z našimi občinskimi, okrajnimi in deželnimi cestami. Kdor pozna po večini vso našo Kranjsko, imel je priliko opazovati, da je ravno na Dolenjskem veliko slabih, naj-bolj zanemarenih cest in hudih klan-cev. Tujec bi menil, naše ljudstvo je tako za-nemarjeno, da noče cest popravljati in klancev preložiti, ter da raje po najslabših potih vozari in raje svojo ubogo živinčo po hudih klancih ne-usmiljeno trpinči, kakor da bi te zapreke odstra-nilo. Istina je, nekoliko je ono krivo, toda ne vsega. Morda je napravilo ljudstvo na Notranjskem in Gorenjskem samo od sebe in radovoljno brez tuje pomoči, svoje dosedanje lepo uravnane in dobro vzdržane ceste. Tudi naša Dolenjska bi se dan-danes ponašala z enakimi cestami, kakor omenjeni pokrajini, če bi se bilo od nekaj storilo — to-liko za njih popravljanje in vzdržavanje od vseh strani; če bi se bilo ljudstvo od nekaj nato napeljevalo in sililo, da naj skrbi za dobre ceste: a za to pokrajino se ni živ krst zmenil.

Tako je ostalo vse pri starem, dokler se ni v najnovejšem času vendar sprevidelo, da tako dalje ne more iti. Ceste, ki so kakor žile pri človeku, po katerih se kri pretaka, ceste so pri nas, kakor žile pri zelo bolnemu človeku — slabe,

ali bolj rečeno: za nič. Kakor je pri človeku naravno, da ga smrt pokoplje, ako se mu ne more kri dovolj živahno po žilah pretakati, tako je po-sledica slabih cest smrt narodnega blagostanja, smrt za občni blagor onih pokrajin in dežel, kjer nimajo dovolj in dobrih cest.

Recimo, da se enkrat vendar želja naša ures-niči, da dobimo železnico. Vendar do takrat in pozneje potrebujemo dobrih cest. Ako imamo dovolj in dobrih cest, lahko še mnogo leta na dolenjsko železnico čakamo, brez posebne škode — ako se nam pa te ne napravijo, nam železnica dosti ne bode pomagati mogla, brez dobrih cest smo in ostanemo reveži veliki.

Akoravno je Kranjska vinorodna dežela, ter vsako leto mnogo in vmes i veliko dobrega, da izvrstnega vina pridelala, vendar opazuje se, da vinska kupčija z domačimi vini bolj in bolj peša, da cena kranjskih vin vedno nizka ostaja, če prav stroški za pridelovanje vina, davki i. t. d. vidno in redno raste; pač pa se zopetno opazuje, da se na Kranjsko leto za letom več tujih vin, posebno judovska vina iz Hrvaškega in Ogrskega uvažujejo.

Ta vina, potem štajerska, istrska, dalmatinska, včasih celo avstrijska vina delajo kupčiji z doma-čimi pridelki vedno težjo in večjo škodo. Kje so tisti časi, ko so Dolenjci po Notranjskem in po Gorenjskem svoja domača vina vozarili in z vspe-hom prodajali? Zakaj ne cveté več ta kupčija in tudi nikakor cvesti ne more? Zakaj nam morajo iz tujih, oddaljenih krajev vso Kranjsko s slabimi, ponarejenimi vini preplaviti in nam uničujejo do-mačo kupčijo?

Vsakdanje življenje dá nam najboljši odgovor.

Krčmarji in vinski trgovci imajo od te kup-čije s tujimi vinskimi trgovci menda večje dobičke in olajšave, kakoršnih jim domača kupčija nikdar ne bi donašala. Ne le, da jim tujec rad na upanje daje vina, kolikor ga potrebujejo in ga imeti ho-čejo, da je treba kupno ceno še le čez pol leta in včasih še pozneje odšteti, dobé vino po ravno isti ceni ali pa še ceneje, kakor domača, ampak jim vrh tega vino tudi v klet postavi. (Kakošno pa je to blago? Ali je to naravna in zdrava pi-

jača?). Tu ni treba nobenih sitnosti z najemanjem voznikov, z vožnjo i. t. d. Ako pa naši krčmarji sami po vino gredó, res, da dobodo dobro kapljico, toda treba je imeti „novcev“; treba je precej z denarji pri rokah biti, naš Dolenec ne more in ne sme upati — vsaj ima sam toliko lukenj, ktere mu je mašiti, da mu ne zarubijo vsega imetja. Kar pa je najtežavneje, najsitneje, najdražje in česar se vsak boji, je vožnja. (Dalje sledi.)

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Zadnjič smo pravili, kako sta se potegovala za pravice nas ubozih Slovencev v državnem zboru gg. poslanca na Štajarskem Raič in Vošnjak; danes pa vam z veseljem naznamo, da tudi naši Kranjski poslanci ne drže rok križem. Gospoda poslanca Pfeifer in Šuklje sta jako toplo priporočala Dolenjsko železnico. Gosp. Pfeifer se je potegnil prav posebno tudi za vas uboge dolenjske kmete. Minister mu je med drugim obljubil, da bode poslal letos na Dolenjsko amerikanskih trt, katerih se ne prime trtna uš. Vinorejci jih bodo lahko dobili in v vinograde zasadili. Razun tega je govoril gosp. profesor Šuklje tudi kaj goreče za zatiranje Korošce, ki nimajo ne ene popolno slovenske ljudske šole — in sploh zahteval več pravic slovensčini po slovenskih srednjih šolah.

Ravno tako je pa razkladal poslanec Vitežič, kakove krivice se gode zlasti v šoli Slovincem in Hrvatom po Istriji, kjer jih Italijani grozno zatirajo. — Sicer se pa nemško-liberalni poslanci v Dunajskem državnem zboru obnašajo grozno surovo in neotesano. Ni jim dovolj, da ovirajo pridno delovanje in tako davkoplačevalcem denar jemlje iz žepov — govore tudi besede, kakoršnih bi se sramoval količkaj olikan človek.

Mala loterija ima mnogo nasprotnikov in sicer po vsej pravici, kajti tu se zapravlja denar najubožniših ljudi, — zlasti pa jej je gorak poslanec Roser. Letos je tirjal vže tri in dvajsetič naj se odpravi. Trud njegov je vendar zopet zastonj — ker minister ne ve, kje bi sicer dobil one milijone, ktere mu donaša loterija!

V Budapešti na Ogrskem so zasledili veliko sleparijo. Bila je ondi več let cela „komisija“, ki je z goljufijo fante od vojaščine oproščevala, treba je bilo plačati le 450 gld. Posebno so tako pomagali mnogim judom; kajti tem puška prav posebno smrdi. — Ali kaj jim pomaga? — sedaj se bodo morali še enkrat skazati vsi, ki so bili zavrženi v zadnjih sedmih letih!

Kaj je novega po širokem svetu?

Na Balkanu ne bode miru. Grki so sklenili vojsko. Skoraj gotovo se bodeta Turk in Grk kmalu lasala, kaj pa bode iz tega, kedo vé?

Bolgarski knez Aleksander je praznoval svoj rojstni dan — kaj slovesno. Bulgari so mu hiteli srečo vošit od vseh strani.

Na **Španskem** so se nove volitve za kraljico vdovo prav dobro iztekle.

Viditi je po zadnjih sporočilih, da bode **Prusija** vendar le res sklenila mir s papežem ter dala katoličanom pravice, ki jim gredo.

Ruski car bode potoval s carinjo v južno deželo Krim pri Črnem morju. Kako se mu godi, se pač iz tega vidi, da bode vsa, blizu 2000 ruskih verst dolga pot zavarovana s trojno stražo, da kdo cesarja — siloma ne umori.

Gospodarske stvari.

Poduk našemu kmetu.

* * Korist povlačenja strni z brano spomladi. Dasi že nekaj let na Dolenjskem živim, vendar še nisem opazil, da bi kdo ozimino spomladi, ko sneg skopni, povlekel. Mogoče, da je temu krivo preobilo dela spomladi, zlasti v vinogradnih krajih, ker obdelavanje vse delavne moči potrebuje; ali pa našim kmetovalcem ni znano to res važno in koristno delo. Če je kdaj spomladno povlečenje strni koristno in potrebno bilo, bo to gotovo po letošnji dolgi zimi. — Ko se bo zemlja dobro osušila, tako, da se živini, ko brano vleče, več ne vdira, se lotite, dragi kmetovalci tega dela; vidili boste, da vam za trud ne bo žal, še manj pa za bilčice žita, ki jih bo brana tu pa tam poruvala. Strn se bo hitro okrepčala in bo mnogo lepša od nepovlečene. Vlačiti pa se ne sme, kakor po oranji, ko se ima njiva zravnati; ampak povleče se le brana do brane. Ko sem pred nekoliko leti nečega Kočvarja pregovoril, da je za poskušnjo prebranal dva kraja prešenice, drugo je pa pri miru pustil, je bi s to poskušnjo tako zadovoljen, da je rekel, da tega dela ne bo nikoli več opustil, če bo le spomlad ugodna; to je suha. Kdor se boji, da bi si z brano žito spridil, naj poskusi enako onemu Kočvarju na malem. Skušinja ga bo o koristi tega dela bolj prepričala, ko vse moje besedovanje.

(Dostavek.) Ta nauk je zadnjič po naključju izostal, sedaj bode pa pač že prepozno za povlačenje — razun v visokih krajih, kjer je sneg dalje ležal.

Piše se nam:

Iz Šmihel-Stopiške občine 12. marca. — Neka dunajska družba začela je pred par leti posekavati gozd „Padež“ imenovan, kake 2 uri od Novega mesta oddaljen, žge oglje ter ga izvažajo na Dunaj. Ta gozd meri več tisoč oralov in nekaj

stotin oralov ga je že padlo pod sekiro. Viša oblastnija morala je gotovo zaslediti kaj nepostavnega, ker je zaukazala, da se oglje žgati ustavi in družba drži gozdne postave. Za tak ukaz moramo jej iz srca hvaležni biti, in tu očitno priznavamo svoje zaupanje do nje, ker spoznamo da jej je mar blagor našega ljudstva! Toda, kaj se zgodi! Šmihel-Stopiško „županstvo in srenjski odbor“ (to je: le nekaj odbornikov, ker občinske seje ni bilo za popolni zastop) tako se glasi uloga, prosi, da bi se oglje smelo še nadalje žgati in zgornji ukaz razveljavil. S kakimi razlogi je ta prošnja podprta mi ni znano, morali so že silno važni in nujni biti, ker se je nekaterim gospodom tako mudilo. Nočem presojati njih postopanja v tej zadevi, hočem pa ob kratkem svoja mnenja naznaniti v „Dol. Novicah“ zakaj sem zoper to, da se gozd še na dalje posekava:

1. Viša oblast je gotovo spoznala kaj je na kvar našemu ljudstvu, od tod njen ukaz, vsaj imamo zato postavo, da se gojzdi ne pokončavajo, a tudi vemo da se morajo posekani kraji z novimi sadikami obsaditi, posebno tukaj, ker je več tisoč oralov in bi žgali še kakih 10—12 let.

2. Ljudstvu je ta zaslužek, ki ga pri oglju zasluži le na kvar, ker še večji dobiček bi posestnik imel, če bi se poprijel lastnega zemljišča z vso marljivostjo. S prepričanjem rečem, da se množi le beračija in proletarijat. Prišlo je bilo semkaj iz Furlanskega okrog 60 voznikov. Mule so vsem že poginile, konji so taki že kot strašila. Da je moglo nekaj družin v Furlanijo, treba je bilo milosrčnih rok da so jim zložili za popotnino. Živež so jemali na upanje, zapustili dolg, prišli so ob živino, in nekaj tukajšnjih založnikov ne le ob dobiček, celó ob precejšnjo svoto lastnega denarja. Marsikateri je tudi obolel zaradi tega, ker zima je bila letos huda in na prostem stanovati v takem mrazu ko je bil letos, no . . .

3. Drva so se tu doli v par letih zeló podražile, to vé Novomesto in okolica le predobro, kam bomo s časom prišli, če se bodo gojzdi kar svojevóljno posekavali.

4. Kake postanejo občinske ceste, ki se dan na dan po njih toliko vozov prepelje, mi ni treba še le praviti, pa imamo tudi vremenske razloge zoper posekovanje. Kolikor manj gozdov, toliko manj studencev, več viharjev, nalivov, toč i. t. d., katere obiskujejo take opustošene kraje.

5. No, tudi versko-nravna odgoja otrok ne more biti ravno izgledna pri tacih ogljarskih družinah. V cerkev je daleč, šole ne obiskujejo, ko pa šolskim letom odrastejo, se pa z družimi manjšimi otroci h krščanskemu nauku hoditi sramujejo. Navedem zgled: Neki g. župnik podučuje za prvo sv. obhajilo otroke. Tudi iz Padeža se je oglasila neka učenka, a prišla je samo enkrat. Zakaj?

Sram je je bilo hoditi z otroci, ker ona ni več kakor 19 let stara. Kakošna more biti versko-nravna odgoja pri tacih otrocih se da ložej soditi kakor pa povedati. Naj zadosté te moje opazke, vi dragi bralci „Dol. Nov.“ pa sodite sami nad tem, kar ste ravno slišali in kedo da ima prav, slavno dotično oblast pa prosimo, da nas varuje po postavnej poti in odvrča zlo, v katero nas nekateri domači možje bodisi vedoma ali nevedoma potisniti hočejo.

Iz Ribniškega okraja. — Veselo novico mi je danes poročati: novačenje mladeničev iz ribniškega in laškega sodnijskega okraja vršilo se bode od letos naprej v Ribnici in v Velikih Laščah, ter ne bode treba našim fantom hoditi v Kočevje, da spolnijo svojo dolžnost. S tem je kaj ustregla visoka vlada našemu prebivalstvu; kajti do sedaj morali so naši mladeniči v Kočevje se peljati, zapravili so med daljnim potom mnogo, ostati so morali po več dni z doma, koliko truda in sitnosti se jim je po nepotrebnem nakladalo, dočim so kočevski fantje pred nosom imeli asentno komisijo. No, ako bi kočevski fantje za rabo bili, pa vsaj je znana skrivnost, da se je večina fantov iz slovenskih okrajev k vojakom vzelo. Pod prejšnjo vlado se je mnogokrat na ta pomanjkljiv gledé novačenja moledovalo, naj se tudi pri nas v slovenskih okrajih asentuje, toda takrat vedelo se je toliko uzrokov naštetih, da bi bila brezuspešna vsaka daljna prošnja. Kar se takrat ni moglo zgoditi, to se je sedaj tako brez vsacih ovinkov, brez truda in hrupa storilo, in s tem veliko dobroto skazalo našemu prebivalstvu. — Radi tega pak je naše prebivalstvo hvaležno vis. vladi, oziroma sl. c. kr. okrajnemu glavarstvu in v prvi vrsti velečislanemu in za naš političen okraj mnogozaslužnemu gospodu c. kr. okrajnemu glavarju R. Hočevvarju, da se je ta naredba upeljala.

Zato pa tudi smemo upati, da nam bode visokorodni gospod okrajni glavar pomagal še drugo in večo krivico odstraniti. Kdor naše krajevne razmere pozna, kako daleč ima naše prebivalstvo pri opraviilih s c. kr. okr. glavarstvom v Kočevje, kako hribovit in težko dostopen je ves političen okraj, koliko truda, zamude časa, stroškov zahteva vsako tako opravilo; kdor vé, da ima ravno prebivalstvo iz slovenskih okrajev največ opraviti pri c. kr. glavarstvu, ker gre večinoma vse možko vsako leto na tuje, kot rešetarji, lončarji, drvarji, kot prodajalci kostanja, pomeranč i. t. d.; dalje, da je naš slovenski del političnega okraja mnogo bolj obljuden, da ima štiri trge, veliko vasij — spozna, da smo nasproti Kočevvarjem v veliki krivici, kjer ima ves sodnijski okraj samo eno mestice. Ljudstvo ko-

čevarsko pa vedno bolj in bolj doma ostaja, ker je krošnjarstvo že zelo ponehalo, v ogški polovici države še celo popolnoma prepovedalo.

Res imajo iz nekaterih na hrvaški in črnomaljski meji ležeče vasi, že sedaj daleč do sedeža okrajnega glavarstva in bi potem, ako bi se to preselilo, še dalje imele; pomisliti pa gre, kako redko imajo ti opravila pri okrajnem glavarstvu, kako malo ljudi bi ta oddaljenost občutljivo zadela, samo onim od Fare naprej in od Osivnice; vsem drugim bi oddaljenost ne bila prevelika; dočim morata sedaj dva sodnijska okraja, polovica vsega prebivalstva in to jako občutno trpeti.

Iz Vrhovega pri Radečah. — Ljubljene nam „Dolenj. Novice“! Prav z dobrim vspehom končale ste delovanje prvega leta, a še bolj živo in jedrnato pokazale ste se sedaj v drugem. S svojimi vrlimi podukom in majhno naročnino priljubile ste se prav obširno. Res neobhodno potrebno nam je bilo tacega lista; zatoorej smo pa tudi obče prav hvaležni vsem onim gospodom, ki so nam ga ustanovili. Le ubogajmo in ravnajmo se po poduku „Dol. Nov.“ Veliko lepega pouka in veliko sladkega upanja na boljšo prihodnost nam dojde s tem listom. Tako namreč: povedale ste nam, da zagotovo dobimo prav neobhodno potrebno vinarsko šolo na Dolenjsko, s časoma mogoče, da tudi dolenjsko železnico, in vsakokrat sporočite nam kako čvrsto da se je poprijel deželni zbor za boljše blagostanje naše lepe, a še daleč zaostale Dolenjske.

Dolenjci smo skorej popolnoma propali. — Dober je še kmetovalec, kateri bi se pa že težko našel, da bi bil čisto brez dolga. Strašno je slišati koliko gre vsako leto na kant. Veliko se je res začelo pisati po različnih časopisih o propadu kmetijstva. Večidel dolžijo le kmeta, da je sam kriv svoje revščine. Mnogokrat je to res — ta ali uni je malomaren in časih preveč samoglaiven; ali vselej ni tako. Ve „Dol. Novice“ predobro poznate slabe razmere kmetskega stanu, zato ne boste štele vse to v greh nam nevednim kmetovalcem, kajti še čudil se bo marsikdo, ako bi mu mogel in ako bi ne bilo prepičelo za prostor naštevati vse natanko, kakšno breme da imamo naloženo.

Le pogledjmo kako so visoki davki že sami na sebi, potem koliki pa so zopet občinski in drugi stranski dokladi. Pa vse to bi še bilo; pa pogledjmo še malo dalej. Kadar sin kmetu ravno deraste, da bi mu pri delu že pomagal, iti mora v vojake, kjer očeta stane vsak kolikor toliko — doma pa ni delavca. Ako pa sin ni za vojaka, plačati mora kmetovalec novi davek „vojaško takso“, katera je tudi dovolj visoka. Če ima oče le od enega plačevati, je hudo; več

jih je pa tudi, ki morajo plačevati od treh, štirih: — lahke si mislimo kako težek davek je zopet to. Kaj pa je z davkom, ki so ga dobili vsi rokodelci, mislite li, da jim je to kaj v zgubo? Nič, le še nasprotno dobiček! Vsak se je tega že sam lahko prepričal. Ako si nesel kakšnemu koli rokodelcu kaj narediti ali popraviti, računal ti je gotovo precej par desetice več kakor poprej, rekoč, da mora patent plačevati. Kmet pa rokodelca jako potrebuje, toraj ima le zopet kmet nov davek tako rekoč po družih rokah.

Primeri se, da ima kmet v stanovanji (štanti) kakega človeka bodi si že iz soroda ali večkrat tudi tako skorej iz usmiljenja, in zopet mora od tega plačevati — časih kmalo več, kakor dobi (štanta) od njega. Koliko torej že tega, ko bi nič družih stroškov ne bilo.

No zakaj pa ima denarja dobit? Izmed poljskih pridelkov edino za kakšen mernik pšenice, katera pa sedaj tudi nima nobene cene. Druzega pa še dostikrat za svojo hrano čez leto nima zadosti. Vinograd pa skorej večkrat zgubo dela, ker tudi vino že dolgo pred do letos ni imelo nobene cene. Edino živinoreja — ta daje še največ dobička kmetovalcu, če ravno je tudi še pri nas prav na nizki stopinji.

Seveda v tem kriva je le nevednost, ko bi kmetovalci bili v svoji stroki bolj podučeni, gotovo bi boljše shajali. Upamo pa, da sedaj ko ste nas „Dol. Nov.“ začele prav lepo učiti, in ko je deželni zbor dovolil dati na Dolenjsko že omenjeno vinarsko šolo, se bo s časoma na bolje obrnilo. Posebno če dobimo še železnico, da bomo zamogli vsaj te pridelke laglje in z boljšo ceno prodajati, kakor dozdej.

Prav veselo je tudi, da se je toliko začelo misliti, kako bi se zabranilo toliko popivanje pogubljivega šnopsa.

Gotovo bi bila prav dobra postava, da vsak, ki bi se od žganja opijanil, bi moral plačati kazni v denarjih, ako pa bi ga ne imel, zaprli bi naj ga nekaj časa brez jedi, in za njega plačati bi moral tisti, pri katerem se je opijanil. Mnogo dela bi res to od začetka stalo, pa bi gotovo dolgo ne trpelo, kajti vsak bi se bal dati ali piti toliko šnopsa, da bi se opijanil. Saj tudi zdaj izvira zavoljo pijanosti mnogo nesreč, tepeža i. t. d., kar daje sodnijam dosti opravka. Na vsak način ustaviti se bode moralo to žalostno in škodljivo pijančevanje, dasi bode težka reč, ker je že prav močno ukoreninjena ta razvada. Trdna volja storila bo pa vse. — Kedar se bo to zgodilo, se bodo ljudje privadili zopet bolj vinu, in kmetovalec bo lažej spravil v denar svoj težki pridelek.

Ne obupajmo torej; če nam le Bog dá svoj blagoslov, bomo začeli še enkrat lažej dihati

pod svojim bremenom. — Tudi bi vas „Dolenj. Novice“ še prosil, kar vem, da bi se mnogim vstreglo, da bi ob koncu vsacega leta natisnili in izdali kazalo, kaj vse da ste med letom prinesle, ker lahko si še vsak potem v sili poišče kakega poduka ali sveta. Saj veste, da kadar človek že nekaj dobi hoče še več imeti.

Iz Podstene pri Ribnici 9. aprila. — Po raznih časopisih, kakor tudi v vašem cenjenem listu berem sestavke proti strupeni ponarejeni žgani pijači.

Mnogo se govori, kako bi se isto obdačilo, da bi se taki veliki škodljivi razvadi v okom prišlo. Ali po mojih mislih se bo težko kaj prida doseglo z velikim obdačenjem; kajti kaj nam pomaga imeti nekoliko tisoč več deželnega premoženja, ako je poleg istega ljudstvo pokvarjeno, duševno in telesno!

Na misel mi pride občinski red od dne 17. februarja 1866. leta člen 28 določuje, v domačem občinskem področju: „dolžnost je županu skrbeti, da se zdrav živež prodaja, in sploh skrbeti za zdravje svoje občine“.

Ne spadajo li s škodljivimi esenci, in špiritom ponarejene žgane pijače, ki so gotovo iz samopridne dobičkarije in proti človeškemu zdravju napravljene, pod 28 člen gori imenovane postavbe? Če pa je tako, potem bi brez dvoma zavedni in od šnopsa neodvisni občinski predstojniki, prvi vir isti strupeni pijači zadušili.

Seveda bi se morali postaviti na račun deželne blagajnice, dobro izvedeni v kemičnih znatnostih uradniki, da bi proti pazili in razsojali, ktere žgane pijače in tudi vina so s strupenimi in omotljivimi stvarmi pomešane, ki se prodajajo v največo škodo človeške družbe. S temi v zvezi bi mogli gg. občinski predstojniki marsiktero škodljivo pijačo odstraniti. — Ako se ne bo v okom prišlo takim škodljivim pijačam, bomo še jako žalostne posledice dočakali.

Jaz sicer nisem kak poseben učenjak, to si pa dobro zapametim, kaj se godi v človeški družbi. Zatorej pa vas, slavno uredništvo prosim, da blagovolite na pravem mestu pozvedeti, spadajo li že imenovane strupene pijače pod 28. člen občinskega reda, in bi ne bilo li dobro, da bi se take pijače po protipaznikih obelodanile, in tako tudi odstranile po istem členu?

Prosim, da ako kaj vgodnega zveste, da kakor hitro vam je mogoče, v cenjenih „Dolenj. Novicah“ oznaniti blagovolite.

Iz Velikih Poljan 9. aprila. — Dragi bralci „Dol. Novic“, tudi jaz vam nekoliko sporočim o letošnjem dolgem predpustnem času: dolg je bil res kakor slabo leto, posebno ker je bila tako hudo mrzla zima. — Letošnji predpust se je zopet veliko tisoč dolga napravilo: največ pri

obljubah velikih dot, ki se bodo težko plačevale zaradi pomanjkanja denarjev. Ali vsi ženini niso dobili veliko, le nekateri: veliko se jih je poženilo prosto, — kateri bodo v kratkem po občinah berači. Nove hiše, kajže se stavijo, rastejo kakor goba, in so v veliko škodo kmetiškimi posestnikom. — Mnogo se je ta nori čas laži trosilo večinoma od ženina in neveste, kakor znano, imajo s takimi rečmi jezične ženske le preveč posla.

Napčno je tudi po nekterih krajih, kjer se svatbe vršé, da nimajo žandarmerije več pozornosti naročene od viših oblastnij. Treba bi bilo pač na primer, da bi se voglariji fantalini odstranili od takošnega surovega zahtevanja, kakor se godi dandanes. Dostikrat zahtevajo fantje od ženina po 10 ali celo 20 gld.; če jim noče dati ali če nima, potem se grozijo da mu bodo škodovali — kar se navadno tudi zgodi, če jih dobro ne plača. Kedar pa dobijo od 4 ali 5 ženinov v občini veliko svoto denarja, potem si pa napravijo veselico, h kateri se pridružijo tudi možje — ali ne možje — kukavice! in preden končajo, se prepirajo, celó udarijo, da potem pride velikokrat do porotne sodbe ter se naloži deželi veliko stroškov. Ako bi pa šla občinska policija v ponočnem času okoli po tacihi stražah brez orožja, bi pa morda kaj tržila, kar bi se težko nosilo. Bolši je takšne ljudi pri miru pustiti, si misli — in res imajo potem mir za „lumparije“.

Še nekaj imam dodati. V našem okraju je prišel sedaj v dveh letih neki luboderni gozdni črv: to so tisti trgovci, ki se jim les nič ne smili: kupujejo les in za trame tešejo — gozdi se sekajo, podirajo od debelih smerek, hoj do najtanjšega drevesa! Ker sekira tako neusmiljeno poje, se je bati, da bomo kmalu tam, kjer so na Krasu!

Le živinoreja napreduje v naši občini; ali žalibog, ker so premala posestva, ni vspeha kakor bi želeli. Vzrok propada kmetiškega stanú pri nas, so tudi slabe ceste: pomanjkanje komunikacije ali po domače: lahke zlozne vožnje blaga v druge kraje. — Okraj je silno oddaljen od železnice.

Slednjič dodam še, da smo dobili v našo občino novega učitelja g. F. J., ki prav dobro podučuje, da je veselje. F. H. Z.

Iz Kranjske gore 8. apr. (Podružnica sv. Cirila in Metoda). Ljube „Dol. Nov.“! Sicer ste „dolenjske“, vendar menda ne bo odveč, če tudi z Gorenjskega naznanite kaj novega. Kakor ste poročale pred par tedni, osnovali so vrli rodoljubi v Novomestu trdno podstavljeno podružnico sv. Cirila in Metoda.

Kranjska gora sicer ni mesto, tudi ne trg, (gora pa tudi ne), ampak vas; zato si sami nismo upali ustanoviti podružnice sv. Cirila in Metoda. Povabili smo torej zraven še sosede, če tudi so vsled jesenske povodnji z nami vred zeló ubožani. V nedeljo dne 4. aprila smo se o teh zadevah nekoliko pogovarjali. Preč. gospod župnik Janez Ažman nam je najpred jasno razložil, kaj namerava slovenska šolska družba oziroma podružnica v „Gorenjski Dolini“, potem pa je bila volitev. Prvomestnik je ravno kar omenjeni gospod župnik z Dolgega, zapisnikar je naš gospod kaplan Valentin Bernik, blagajnik pa gostilničar Anton Slavec. Izmed 77 udov sta dva ustanovnika.

Dragi bralci „Dol. Novic“! Kdor pomisli, koliko imajo naši bratje po Koroškem, Stajerskem in Primorskem prestati od raznih nasprotnikov bodi-si v narodnem bodi-si v verskem oziru, ta bo vedel ceniti šolsko družbo sv. Cirila in Metoda, pa bo tudi rad pristopil k tej ali oni podružnici na Slovenskem.

Domače vesti.

(Presvitli cesar) je podaril občini Fari (v kočevskem okraji) za popravek farovža 400 gl.

(Dolenjsko pevsko društvo) izvolilo je v občenem zboru dne 30. marca 1886 svojega utemeljitelja in prvega predsednika gosp. drja. A Ferjančiča, kateri se je v Ljubljano preselil, svojim prvim častnim članom. Za predsednika je bil izvoljen g. prof. R. Perušek.

(Dolenjsko pevsko društvo in Narodna čitalnica) v Rudolfovem prirediti v četrtek 29. aprila 1886. leta šaljiv pevski večer s plesom, h kateremu vabita svoje društvenike. Začetek točno ob 8. zvečer.

(Umrli) je v saboto 4. aprila g. Martin Bajuk, c. kr. davkarski kontrolor v Žužemberku. Bodi mu zemlja lahka!

(Umrli) ste v teku zadnjih 14 dni dve jako imenitni osebi. 3. t. m. so pokopali v Gorici grofinjo Chambora (Šambor), žene ranjkega Henrik Šamborskega, ki je imel pravico do francoske kraljeve krone. Ranjka gospa je bila res prava kristijana; naj večje veselje jej je bilo dobrote deliti. Samo goriškim revežem je razdala vsako leto čez 10.000 goldinarjev. K pogrebu je prišlo tudi mnogo imenitnih Francozov, ki so odkriti šli za pogrebom ter molili rožni venec. Na Francoskem je veliko imenitne gospode, ki se ne sramuje moliti. — V Dalmaciji pa je umrl tamošnji cesarski namestnik general Kornaro. Bil je le nekaj mesecev v svojej visoki službi, vendar se ga Dalmatinci jako ljubili.

(V mašnike) bodo posvečeni razun družih tudi gg. tretjeletniki: Leopold Picigas iz Novoga mesta, Franc Zakrajšek iz Blok in Franc Vrhovšek iz Leskovca.

(Te Deum laudamus) se imenuje nova glasbena skladba, ki je ravno kar izšla ter poklonjena č. g. Adolfu Harmel-ju. Dobiva se pri skladatelju g. Janezu Carli-ju v Skofji Loki in v „Katoliški Bukvarni“ po 60 kr.

— (Lepo veselico s petjem in godbo) je bilo priredilo bralno društvo v Krškem v nedeljo 4. aprila.

(„Učiteljsko društvo“) bodo osnovali učitelji v Krškem.

(Premembe pri uradnikih.) Namesto uradnika gosp. pl. Roth-a pri Krškem okrajnem glavarstvu je prišel gosp. Parma. Davkar v Kostanjevici je gosp. Krobat, pristav pri davkarji gosp. Suhadobnik. K sodnji v Žužemberku je prišel gosp. avskultant Doležalek.

(Prememba pri učiteljstvu.) Gosp. Jan. Čuk, učitelj v Št. Janžu, je umrl. Za učiteljico v Dragatuš pride gospodična Košenini, potrjena pripravnica. Gospodična Parma pride za učiteljico v Metliko.

(Zoper klance) na državni cesti med Novim mestom in St. Jarnejem je govoril v državnem zboru g. poslanec V. Pfeifer. Njegovi nasveti, da se odpravijo, bili so sprejeti. Zato se je nadejati, da bode sl. vlada to cesto popravila ali preložila — prej ali slej.

(Nesreča pred veseljem.) Iz Vrhovega pri Radečah se nam poroča: V nedeljo t. j. 21. pret. m. vpepelil je ogenj hišo Fr. Cotu na Redni pri Radečah, ko so ravno za „vohcet“ pripravljali. Ženskam so se namreč drva unela, ko so kuhale in pekle. Kuhinja pa žalibog kakor je še po večih krajih ni bila obokana (velbana), in ogenj je bil precej v strehi tako, da se ni dalo več zabraniti. Drugi dan je bila poroka, pa lahko si mislite da jako žalostna, ker so svati v drugi hiši mogli vohcet obhajati. — Tudi to bi se moralo bolj gledati, da bi bile kuhinje obokane in z dimniki previdene.

(Požar) je vpepelil 30. marca pristavo g. H. Stanzer-ja v Krškem. Škode je okoli 6000 gld., ali g. Stanzer je bil zavarovan. Se večja škoda bi bila njemu in sosedom, ako bi požarna straža veliko rešila ne bila. — V Ljubljani blizu sv. Petra pa je gorela več dni fabrika za lep ali lim. Škoda je jako velika — ali posestnik je bil zavarovan.

(Zmrznil) je 7. t. m. vrh Gorjancev mož, ki je bil 68 let star. Mešetaril je in šel ravno iz sejma domu. Starost, največ pa tudi pijanost, oslabile so ga tako, da ni zamogel več dalje iti. Bilo je okoli 4. do 5. ure popoldne; na

vrh Gorjancev naletaval je sneg in bilo mrzlo. Sedel je od truda nekoliko na zemljo — a ni več vstal. — Drugi dan našli so ga zmrznenega. Žalostno je to za zapuščene otroke; da še bolj obžalovanja vredno pak je, ako vlastni sin nima toliko spoštovanja do očeta, da bi mu vsaj v hiši, katero mu je zapustil njegov mrtvi oče, pripravil toliko prostora, da bi vsaj v hiši ležal na mrtvaškem odru ne pa pred skednjom zunaj, ko kaka žival. — Res, pravo samaritanstvo! —

(Šmarnice „Marija moja kraljica“) so prišle na svetlo v katoliške bukvarni v Ljubljani. Spisal jih je č. g. Anton Žgur v Loškem Potoku. Znano nam je, da je nekako pred 12 leti ravno ta gospod predelal po nemškem Šmarnice, „Mati božja dobrega sveta“, ki so ljudem jako dopale. Letošnje je sam sestavil — in reči moramo, da jako dobro. Kaže nam, kaj je Marija katoličanu v življenju n. pr. luč, zvezda, solnce, jed i. t. d. — Vmes pa vpleta mične dogodbe in krasne zglede. Prav toplo jih priporočamo vsa- cemu zarad izvrstne vsebine in lepega jezika. Stanejo pa letošnje Šmarnice vezane v pol usnju 90 kr., vse v usnju 1 gld., z zlato obrezo 1 gl. 20 kr. — po pošti 10 kr. več, ter se dobivajo v katoliške bukvarni v Ljubljani.

(Družbo sv. Cirila in Metoda) smo že zadnjič toplo priporočali. Zarad blazega nje- nega namena vnovič prosimo, naj se zato vneti gospodje ne ustrašijo truda. Le z združenimi močmi in pa s krepkim delom bomo kaj dosegli. Gospodje narodnjaki, ne pozabite podpornikov po 10 kraj- carjev! Da se bode nabiranje laglje in redoma vršilo je g. Krajec tiskal posebne nabiralne pole, ki služijo za zapisek in pobotnico udom. Gospodje, ki jih želé, naj blagovolé to sporočiti podpisanemu v Novem mestu. Dr. Jos. Marinko.

(Na Čatežu) ob Savi so bili cigani pred kratkem veliko tatvino učinili.

(Pri sv. Kržju) pri Kostanjevici je bil velik pobj.

V mesecu marca v Novomestu vračujoča se pisma:

Michael Polar, Laxenburg — Franc Igelč, Mo- kronog — Franc Gačnik, Mokronog — Frenk Lemens, Leadrille Colorado (N. Amerika.) — Matija Počrvina, Popovač pri Sis-ku — Lojza Konderč, V. Bučna vas Eugenie Jombart, Wien — Terezija Bergač, Velikem verhu — Eugenie Jombart, Vienne — Uredništvo „Vrtčevo“, Ljubljani — Lenko Rogelj, Selo (Selaberg) Neudegg — Franc Vidic, Lienz — Helena Kovačič, Begne.

Darovi za prenovljenje frančiškanske cerkve v Rudolfovom:

	(Dalje.)	gld. kr.
Častiti gospod	Nace Fertin	3.—
"	Peter Vartol	5.—
"	Josip Gerčar, vnovič	7.—
"	Jan. Dovič, vnovič	2.—
"	Baltasar Bartol	5.—

Neimenovana	100.—
A. V.	3.20
Blagor. gospod Miha Ausetz	5.—
" Jan. Deak	3.—
Častiti gospod M. Tome	5.—
" M. Absec	3.—
" J. P., vdrugič	5.—
Spoštovane N. Bogolin	1.—
Neimenovana	—50

(Dalje sledi.)

Vremensko prerokovanje za mesec april.

Maltravna toplo će dežuje, nam rodno leto pre- rokuje. — Če suša sneg kazi, maltravna sneg gnoji. Maltravna jasno in lepo, veliktravna toliko hujše bo. Da je maltravna suša, nerado kmet posluša. — Šent Jurja dež in sv. Petra sušo, kmet ljubi skoraj bolj ko svojo dušo. — Sv. Jurij (24.) zakuri in odpre nam duri. — Toča pred sv. Jurijem zapre toči duri. — Sv. Jurja dan je pravi čas, da nam rž pokaže prvi klas. — Če se ob Jurjevem v žitu krokar skrije, pri mlatvi se v jeseni cepcev dost razbije. — Sv. Jurja luža, bo o kresu suša. — Kolikor žabe pred Markom regljajo, tak' dolgo potlje molčati znajo. — Če ma- lega travna gromi, se slane kmet več ne boji. — Kakšna pepelnica bo, celi post bo ravno tako. — Leto še celo nima toliko dni, kolikrat maltravna se vreme zmeni. — Kdor ima maltravna raztrgano sleme, le vedno naj prosi, da lepo bo vreme. —

Smešnice.

Ogenj, ogenj! Neki pridigar zapazi, da ve- liko ljudi med pridigo dremle. Zato povzdigne močno svoj glas na prižnici in zaupije: „Ogenj, ogenj!“ Pri teh besedah se zdramijo zaspanci, skočijo na noge in plahi prašajo: „Kje, kje?“ — „V peklu — odgovori pridigar — za vse tiste, ki spijo pri božji službi!“

Listnica uredništva: Gospodu F. C. v Škofji loki. Prejšnje številke so pošle.

Loterijske srečke.

Gradec 3. aprila	73	36	19	48	38
Trst 10. aprila	49	47	2	16	81

RAZGLAS.

Daje se na znanje, da bode z dovoljenjem vis. c. kr. deželne vlade v Ljubljani z dné 28. marca št. 3024. navadni letni somenj st. Jurja v trgu Žužemberku letos na 8. maja prestavljen.

Trško predstojništvo v Žužemberku,
dné 11. aprila 1886.

[36—1]

Franjo Florjančič,
trški predstojnik.

Ruska esenca za kurja očesa

odstrani gotovo vsa kurja očesa, bradavice, žulje in vse nepravilne kožne snovi, in to brez bolečine in ne- varnosti. — Cena steklenici 35 kr. — Dobiva se pri

Dom. Rizzoli-ju, [19—2]

v lekarni pri „Angelju“ v Novem mestu.

Neogibno potreben pomoček za svinjorejo

Mr. Tetley-eva

zdravilna štura za svinje.

Izvrstna, po mnogoterih izkustvih utrjena, z najlepšim vspehom rabljena štura za vsakojake svinjske bolezni in najboljši pomogljaj proti kugi. — Dobiva se pa v zavitkih (paketi) po 12 in 36 kr.

Fabrikacija in glavna zaloga pri lekarju

Dom. Rizzoli-ju v Novomestu.

Pravo to zdravilno šturo ima tudi v Gradcu Alojzij Assmann — v Mariboru M. Berdajs in v Krškem Friderik Bömches. [18—2]

Usnjarija

(Rothgärberei) [26—2]

z vso pripravo se daje takoj v najem.

Natančneje pod naslovom:

Franc Kastelic v Rudolfovem.

Vrtnarstvo.

Vrtnar Jakob Čeč v Ruprčvrhu v Rudolfovu prodaja po nizki ceni:

1. **Cvetlice** z dobrimi koreninami: pelargonije angleške, francoske rože, Abutilon, zadržgače rože (Schlingrosen) in Cinerarije 1 kos za 30 kr.; Kanna diskolor in kaladium 1 kos za 20 kr.; krajinske pelargonije, mesečne rože, petunije, kanna indika in Aržervicije. Fuchsije nove sorte, Tratescantia z visečimi amplni in Chrysanthemum 1 kos za 10 kr.; dianthus barbata (Bartnelke), georginije v vseh barvah, begonije in mačehe 1 kos 5 kr.

2. **Semena cvetlic:** Begonije, petunije, verbenije in lobelja, polovica grama 10 kr.; rozetovi, ipomaea, sanvitalia prokumbens in dianthus barbata 10 gramov 5 kr.; astra liliput, cesarska in korarda, Cinia, Balsamina in mačoba 100 zrn 5 kr.; Ricinus in trapeotum 10 zrn 5 kr.

3. **Semena zelenin:** Kumare dolge (Schwanenhals) in bele dolge 10 zrn 10 kr.; česke in bele kratke k naloženi 10 zrn 5 kr.; Meloni Ananas 10 zrn 10 kr.; melone sladkorne 10 zrn 5 kr.; peteršilj, rajske jabelka, mešična redkev, zelena in zimsko salata 20 gram. 5 kr.; poletna in zimsko špenača 10 gramov 5 kr.; notranja brovka (kolraba) 20 gramov 10 kr.; grah za pičo (Futterwicke) 1 liter 10 kr.

Pisma naročila sprejema g. Pauser v Rudolfovem ali pa vrtnar na Ruprčvrhu. — Zvnanja naročila razpošiljajo se po pošti. [24—3]

[31—2] Gorenjski in Samoborski

gips za deteljo

tudi **cement** za zidanje vodnjakov se dobi pri

Adolf Pauser-ju v Novem mestu.

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Svarilo.

Ker se pod mojim imenom šivalni stroji (mašine) toda slabše kot moji, od tukajšnjega agenta prodajajo, svarim tedaj vsakega častitega kupca od tega se prevartiti pustiti.

Šivalni stroji.

Najboljši Howe-, Singer in Cirkular šivalni stroji z 5 letnim poročtvom (garancijo) prodaja od 40 gl. naprej.

Da so moji šivalni stroji posebno dobri, znajo tisti častiti kupci pričati, kateri jih že 10 do 18 let rabijo.

Šivalni stroji.

J. OGOREUTZ,

v Novem mestu. [2—4]

Federn Matrazen

Tudi prodaja od 7 do 8 gld. lesene Federn Matraze od glv. e. k. priv. tovarne iz Dunaja, katere drage „Drat Matratzen“ popolnoma nadomestujejo.

Federn Matrazen

Na prodaj

posestvo za obrtnika posebno pripravno obstoječe iz hiše in gospodarskimi poslopji in več njiv se takoj prodá. Več pové lastnik

Janez Hrovat,

[35—1]

št. 4. v Gotni vasi pošta Novomesto.

V. H. ROHRMANN,

naslednik JOS. STRZELBE

v Ljubljani

kupuje v vsaki množini po najvišji ceni: češminjevo lubje, norice (Belladonna), jeternik (Leberkraut), sladke koreninice, volovski jezik, šmarnice kuhinjske kosti, i. t. d. [25—3]

Na Dolenjskem prevzame blago iz prijaznosti gospa

Marija Rohrmann

v Rudolfovem (Novem mestu),

kjer se tudi razno milo (žajfa) in sveče pri enaki kvaliteti po ravno isti ceni dobé, kakor kje drugod, ako se resnična cena pove.

Borovi popki postali so vsled vročine kodrasti, toraj nerabljivi; kupoval jih pa bodem prihodnjo zimo do konca sušca, ako bi jih zopet kaj od snega polomljenih bilo.

Novomesto. — Natisnil J. Krajec.